

Sygn. akt II Ca 421/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lipca 2013 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSO Arkadiusz Lisiecki
Sędziowie	SSO Grzegorz Ślęzak SSO Dariusz Mizera (spr.)
Protokolant	sekr. sądowy Anna Owczarska

po rozpoznaniu w dniu 8 lipca 2013 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie sprawy z powództwa małoletnich: B. W. (1) i S. W. reprezentowanych przez przedstawicielkę ustawową M. W.

przeciwko T. W. i J. W.

o alimenty

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Rejonowego w Tomaszowie Maz. z dnia 10 kwietnia 2013 roku, sygn. akt III RC 492/12

oddala apelację i nie obciąża przedstawicielki ustawowej małoletnich powodów M. W. obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanych T. W. i J. W. za instancję odwoławczą.

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt II Ca 421/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim rozpoznając sprawę z powództwa małoletnich: B. W. (1) i S. W. reprezentowanych przez przedstawicielkę ustawową M. W. przeciwko: J. W., T. W. o alimenty uchylił w całości wyrok zaoczny z dnia 23 października 2012 roku, oddalił w całości powództwo i nie zasądził od M. W. na rzecz J. i T. małżonków W. zwrotu kosztów postępowania w sprawie.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego:

B. W. (1), lat 12 i S. W., lat 10 są wnukami J. i T. W.. P. W.- syn pozwanych pozostawał w związku małżeńskim z matką powodów M. W..

Wyrokiem z dnia 19 października 2011 r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w sprawie I C 1098/10 rozwiązał przez rozwód związek małżeński P. W. i M. W. z winy pozwanego. Wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi

B. i S. W. powierzył matce i przy niej ustalił ich miejsce pobytu. Obowiązkiem utrzymania i wychowania małoletnich dzieci obciążył oboje rodziców i w związku z tym zasądził od P. W. na rzecz B. W. (1) alimenty w kwocie po 500 zł miesięcznie oraz na rzecz S. W. w kwocie po 400 zł miesięcznie, obie kwoty płatne do 10-go każdego miesiąca do rąk matki M. W..

M. W. ma 34 lata i z zawodu jest (...). Otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 2.200 zł miesięcznie oraz zasiłek 153 zł miesięcznie na dziecko niepełnosprawne. Oprócz tego otrzymuje alimenty od byłego męża w wysokości wskazanej w wyroku rozwodowym. W chwili obecnej alimenty płacone są regularnie. Wcześniej jednak, to jest od sierpnia 2010 r., żadnych pieniędzy od męża nie otrzymywała. Później otrzymywała alimenty z GOPSu a od sierpnia 2012 r. nie otrzymała nic z tym, że jeden raz komornik przysłał jej 338 zł a w październiku przysłał 900 zł. W listopadzie i grudniu 2012 r. alimentów nie otrzymała. W chwili obecnej wszystkie zaległe wpłaty zostały uzupełnione. P. W. ma jednak zaległości w związku z wypłacaniem alimentów z funduszu alimentacyjnego. Obecnie M. W. z pomocy funduszu nie korzysta ponieważ jej dochody przekraczają wymagany limit. Uważa ona, że kiedy sprawa się skończy to były mąż przestanie płacić alimenty.

Pomiędzy M. i P. W. toczy się obecnie postępowanie o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej oraz postępowanie o uznanie za bezskuteczną czynności prawnej z uwagi na fakt, że P. W. darował swojemu ojcu nieruchomość wybudowaną przez nich w czasie małżeństwa. M. W. spłaca pożyczkę zaciągniętą wspólnie z mężem na zakup samochodu w czasie trwania związku małżeńskiego w kwocie po 600 zł miesięcznie.

Matka małoletnich przed Świątami Bożego Narodzenia w 2012 r. wyprowadziła się z domu który zbudowany został w okresie trwania małżeństwa. W czasie gdy jeszcze tam mieszkała płaciła za siebie za prąd, nieczystości, wywóz śmieci. P. za prąd zamontowany jest od 4 sierpnia 2012 r.

Ojciec M. W. nie żyje. Matka jest emerytką. Utrzymuje się z emerytury w wysokości około 700 zł miesięcznie i mieszka z synem. Matka powodów jest właścicielką nieruchomości rolnej położonej w W. o powierzchni około 1 ha.

J. W. ma 65 lat i jest emerytem. Utrzymuje się z emerytury w kwocie 1.052 zł miesięcznie. Wcześniej komornik potrącał mu alimenty i otrzymywał on około 399 zł miesięcznie. Od marca 2013 otrzymuje emeryturę w całości. Jest wspólnie z żoną właścicielem mieszkania w T.o powierzchni 58 metrów kwadratowych oraz dwóch działek w W.o wartości około 85.000 zł, a także działki na której znajduje się dom wybudowany w czasie małżeństwa M.i P. W.. W czasie, gdy syn pracował w N.przesyłał pozwanym 300-500 Euro miesięcznie na alimenty i zaległości u komornika. J. W. cierpi na cukrzycę, choroby serca, żołądka i nerwy. Jest właścicielem samochodu osobowego O. (...).

T. W. ma 66 lat i jest emerytką. Utrzymuje się z renty w wysokości 1.826 zł miesięcznie. Jej stan zdrowia jest niezbyt dobry. W 2002 r. miała zawał serca i od tego czasu leczy się na serce. Zażywa leki uspokajające. Miesięcznie na leki wraz z mężem wydają około 300 zł., około 700 zł rocznie płacą za ubezpieczenie domu, około 600 zł miesięcznie wydają na opłaty. Pożyczają również synowi pieniądze na zapłatę alimentów.

P. W. cierpi na uzależnienie od alkoholu. Obecnie wrócił z pracy w N. i wznowił działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług transportowych. Jest zdrowy. Aktualnie, alimenty zasądzone na dzieci płaci na bieżąco.

Sąd Rejonowy przy takich ustaleniach zważył, iż zgodnie z art. 133 krio rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. Należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 135 krio zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz możliwości majątkowych i zarobkowych zobowiązanego. Przez „usprawiedliwione potrzeby” należy rozumieć bieżące potrzeby uprawnionego do alimentów w zakresie jego utrzymania a także w miarę potrzeby jego wychowania. Usprawiedliwione potrzeby nie mogą być rozumiane jako najbardziej elementarne potrzeby, sprowadzające się do zapewnienia uprawnionemu minimum egzystencji. Zgodnie z treścią art. 135 KRiO drugą przesłanką wyznaczającą zakres świadczeń alimentacyjnych są możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego. Zgodnie z orzeczeniem SN z dn. 16.12.1987 r. przez „możliwości zarobkowe i majątkowe” należy rozumieć nie tylko zarobki i dochody rzeczywiście

uzyskane z majątku zobowiązanego ale i te zarobki i dochody, które osoba zobowiązana może i powinna uzyskać przy dołożeniu należytej staranności i przestrzeganiu zasad prawidłowej gospodarki oraz stosownie do swoich sił umysłowych i fizycznych.

Jak wynika natomiast z § 2 cytowanego przepisu poza powyższym wypadkiem uprawniony do świadczeń alimentacyjnych jest tylko ten, kto znajduje się w niedostatku.

Opisywany wyżej przepis dotyczy wyłącznie alimentów należnych dziecku od jego rodziców. Zgodnie z art. 132 krio obowiązek alimentacyjny zobowiązanego w dalszej kolejności powstaje dopiero wtedy, gdy nie ma osoby zobowiązanej w bliższej kolejności albo gdy osoba ta nie jest w stanie uczynić zadość swemu obowiązkowi lub gdy uzyskanie od niej na czas potrzebnych uprawnionemu środków utrzymania jest niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami. A zatem obowiązek alimentacyjny innych krewnych niż rodzice powstaje z chwilą, gdy wskutek przyczyn wskazanych w art. 132 krio uprawniony nie może w ogóle uzyskać albo nie może uzyskać na czas środków utrzymania od zobowiązanego w bliższej kolejności. Jeżeli w bliższej kolejności jest kilku zobowiązanych, obowiązek zobowiązanego w dalszej kolejności powstaje wtedy, gdy uprawniony nie może uzyskać środków utrzymania od żadnego z zobowiązanych w bliższej kolejności, np. od żadnego z rodziców. Jeżeli kilku krewnych w tym samym stopniu jest zobowiązanych w dalszej kolejności, obowiązek alimentacyjny obciąża ich w częściach określonych w art. 129 § 2 krio.

W przedmiotowej sprawie M. W. jako przedstawiciel ustawowy B. i B. W. (2) dochodzi alimentów od dziadków swoich synów z uwagi na to, że nie mogła uzyskać ich od zobowiązanego w pierwszej kolejności ojca P. W.. W czasie gdy powództwo zostało wniesione istotnie P. W. nie płacił alimentów. W toku postępowania jednak wszelkie zaległości zostały uzupełnione, natomiast obecnie alimenty zasądzone na małoletnich płacone są na bieżąco i regularnie. Wrażane przez M. W. obawy o to, że jej były mąż zaprzestanie regulowania swoich należności alimentacyjnych co do samej zasady są zasadne w szczególności z uwagi na jego dotychczasową postawę oraz fakt, że spełnił swój obowiązek dopiero po interwencji powódki w postaci złożenia powództwa. Nie mniej jednak nie mogą one stanowić skutecznej podstawy do obciążenia alimentami dziadków. Samo prawdopodobieństwo wystąpienia w przyszłości sytuacji w której uprawniony nie otrzymuje należnych mu środków od osoby zobowiązanej do ich łożenia w pierwszej kolejności nie jest wystarczającą przesłanką dla uwzględnienia powództwa o ich dostarczanie od osób zobowiązanych w kolejności dalszej. W chwili obecnej małoletni powodowie otrzymują regularnie alimenty w kwocie zasądzonej wyrokiem Sadu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim w sprawie IC 1098/10. Z tych względów już co do samej zasady roszczenie zgłoszone w pozwie nie zasługuje na uwzględnienie.

Abstrahując od przedstawionego wyżej stanowiska pamiętać należy, że jeśli jedno z rodziców jest całkowicie niezdolne do wykonywania ciężącego na nim obowiązku alimentacyjnego - obowiązek ponoszenia w całości ciężarów związanych z utrzymaniem i wychowaniem wspólnych dzieci - spoczywa w zasadzie na drugim rodzicu. Dopiero gdyby zostało ustalone, że drugi z rodziców - mimo odpowiedniej staranności i wykorzystania wszystkich możliwości zarobkowych - nie jest w stanie w całości lub części sprostać swoim obowiązkom względem dziecka i z tego powodu dzieci mogłyby znaleźć się w niedostatku - w grę wchodziłby subsydiarny obowiązek dalszych krewnych, a w szczególności dziadków (art. 128 i 129 krio)

Należy również podkreślić, że w odróżnieniu od ogólnej przesłanki obowiązku alimentacyjnego, którą jest niedostatek uprawnionego (art. 133 § 2 krio), przesłanką obowiązku alimentacyjnego rodziców względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, jest w zasadzie sama niezdolność dziecka do samodzielnego utrzymania, a więc także wtedy, gdy nie znajduje się ono w niedostatku (art. 133 § 1 krio). W konsekwencji obowiązek rodziców dostarczania dziecku środków utrzymania i wychowania istnieje już od chwili jego urodzenia, podczas gdy obowiązek alimentacyjny innych krewnych konkretyzuje się z chwilą, kiedy uprawniony znajdzie się w niedostatku. A zatem, powstanie obowiązku alimentacyjnego osoby zobowiązanej w dalszej kolejności zależy od rodzaju jego stosunku prawno-rodzinnego z osobą uprawnioną. Przesłanki i zakres tego obowiązku ocenia się według osoby zobowiązanego w dalszej kolejności, a nie według osoby zobowiązanego w bliższej kolejności. Tak więc obowiązek alimentacyjny zobowiązanych w pierwszej kolejności rodziców dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie,

istnieje pomimo braku po stronie dziecka niedostatku (art. 133 § 1 krio), natomiast powstanie względem tego dziecka obowiązku alimentacyjnego zobowiązanych w dalszej kolejności jego dziadków zależy od wykazania, że dziecko znajduje się w niedostatku (art. 133 § 2 krio).

Jak wynika z materiału dowodowego zebranego w sprawie małoletni nie znajduje się obecnie w niedostatku. Faktem jest, że sytuacja finansowa M. W. nie jest ponadprzeciętna.

Zatrudniona jest w M.w T.i otrzymuje wynagrodzenie w wysokości około 2.200 zł miesięcznie, otrzymuje również zasiłek w wysokości 153 zł miesięcznie oraz alimenty na dzieci w kwocie łącznie po 900 zł miesięcznie. Trudno jednak zgodzić się z twierdzeniem, że małoletni znajdują się w niedostatku. Niedostatek jest pojęciem niedookreślonym. Najogólniej biorąc, w niedostatku znajduje się ten, kto nie może własnymi siłami zaspokoić swych usprawiedliwionych potrzeb, o których mowa w art. 135 § 1 krio, w szczególności nie ma niezbędnych ku temu środków i nie może ich uzyskać przy wykorzystaniu swoich możliwości zarobkowych. Nie sposób zgodzić się z twierdzeniem, że osoba której miesięczny łączny dochód wynosi około 3.200 zł miesięcznie nawet przy założeniu, że samodzielnie wychowuje dwóch małoletnich synów znajduje się w niedostatku. Dysponując taką kwotą jest ona w stanie zapewnić całej rodzinie odpowiednie warunki życia i zaspokoić ich wszystkie podstawowe potrzeby na niezbyt wysokim, lecz z pewnością satysfakcjonującym poziomie.

A zatem, jak wynika z powyższego, w przedmiotowej sprawie brak jest przesłanek uzasadniających obciążenie J. W. i T. W. obowiązkiem alimentacyjnym wobec ich wnuków. Przede wszystkim w ocenie Sądu nie zachodzi wymagana przepisami kodeksu rodzinnego przesłanka, przewidziana w art. 132 krio, która uzależnia ustalenie obowiązku alimentacyjnego wobec zobowiązanego w dalszej kolejności od sytuacji, w której uprawniony nie może w ogóle uzyskać albo nie może uzyskać na czas środków utrzymania od zobowiązanego w bliższej kolejności. Co więcej nie sposób uznać, że sytuacji w której znajdują się obecnie B. i B. W. (2) przypisać można znamię niedostatku. Z tych względów żądanie małoletnich powodów nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd uznał również za przedwczesne i zbędne odniesienie się do spełniania przez pozwanych przesłanek określonych w art. 135 § 1 krio.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w sentencji na mocy art. 347 k.p.c. O alimentach orzeczono z powodu braku zaistnienia przesłanek przewidzianych przepisem art. 133 § 1 i § 2 krio, w związku z art. 132 krio.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożyła przedstawicielka ustawowa małoletnich powodów, zaskarżając go w części w zakresie kwoty 450 zł, po 225 zł od każdego z pozwanych zarzucając błędne uznanie, że w sytuacji zaspokojenia roszczenia z tytułu zaległych świadczeń alimentacyjnych zobowiązanego P. W. zapłaconych przez jego rodziców oraz ich rzekomo złej sytuacji finansowej nie ma podstaw do zasądzenia od nich uzupełniających alimentów, bez uwzględnienia specyficznej sytuacji w relacjach pomiędzy pozwanymi a ich synem wielokrotnie popełniającymi czyny zabronione po rozwiązaniu małżeństwa, sytuacji finansowej jej rodziny, po zmuszeniu jej i synów do opuszczenia budynku mieszkalnego, oraz w związku ze stanem zdrowia jednego z synów, z naruszeniem utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Z uwagi na powyższe wniosła o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanych na rzecz ich wnuków kwotę po 225 zł, łącznie 450 zł od każdego z nich jako uzupełnienie alimentów;
- uchylenie powyższego wyroku w zakresie apelacji i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez sąd I-szej instancji;

W uzupełnieniu apelacji zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi obrazę prawa materialnego tj. art. 132 krio i utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, w tym wyroku powołanego w apelacji przez uznanie, że fakt otrzymywania jak dotąd regularnie alimentów - co jest wyłącznie skutkiem złożenia przedmiotowego pozwu - stanowi podstawę do oddalenia powództwa. Dodatkowo zakwestionowała fakt, iż małoletni nie pozostają w niedostatku. Wskazała ponadto, iż pozwani, dziadkowie wnuków mają możliwości finansowe ponoszenia uzupełnienia alimentów syna o kwotę 450 zł.

W odpowiedzi na apelację pozwani wnosili o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie kosztów zastępstwa radcy prawnego w stawce podwójnej.

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Apelacja jest bezzasadna i jako taka podlega oddaleniu.

Stan faktyczny ustalony przez Sąd nie był przez przedstawicielkę ustawową powodów w zasadzie kwestionowany i Sąd Okręgowy uznaje go za własny.

Zarzuty skarżącej sprowadzają się w istocie do zarzutu naruszenia prawa materialnego a mianowicie art. 132 krio . Zgodnie z art. 132 krio obowiązek alimentacyjny zobowiązanego w dalszej kolejności powstaje dopiero wtedy, gdy nie ma osoby zobowiązanej w bliższej kolejności albo gdy osoba ta nie jest w stanie uczynić zadość swemu obowiązkowi lub gdy uzyskanie od niej na czas potrzebnych uprawniomemu środków utrzymania jest niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami. Zaistnienie jednej z tych okoliczności uzasadnia powstanie obowiązku alimentacyjnego osoby zobowiązanej w dalszej kolejności, wszakże poza okolicznościami z art. 132 krio powstanie tego obowiązku zależy od rodzaju jego stosunku prawnorodzinnego z osobą uprawnioną.

W szczególności według art. 133 § 2 krio powstanie względem dziecka obowiązku alimentacyjnego zobowiązanych w dalszej kolejności jego dziadków zależy od wykazania, iż dziecko znajduje się w niedostatku.(por. wyrok SN z 19.10.1999r. I CKN 524/99 , L.)

Sąd Rejonowy w tym zakresie w sposób prawidłowy oddalił powództwo ustalając , iż małoletni nie znajdują się w niedostatku a dodatkowo alimenty obecnie są na bieżąco uiszczane przez syna pozwanych . Trzeba bowiem podkreślić , iż pierwszeństwo w alimentowaniu należy bezwzględnie przypisać rodzicom, a dopiero następnie dalszym krewnym. Bezspornym w sprawie jest , iż na chwile orzekania przez Sąd I instancji zaległości alimentacyjne jakie istniały zostały już uregulowane przez ojca małoletnich i alimenty płacone są na bieżąco. Już ta okoliczność która istniała na chwile orzekania przez Sąd stanowiła w istocie podstawę do oddalenia powództwa. To bowiem rodzice w pierwszej kolejności winni zaspokoić potrzeby dzieci i dopiero w przypadku ustalenia , że nie mogą sprostać temu obowiązkowi wchodziłaby subsydiarna odpowiedzialność dalszych krewnych np. dziadków.

Ponadto należy podzielić stanowisko Sądu , iż małoletni mając oboje rodziców zdolnych do ich alimentacji dysponujących odpowiednimi możliwościami zarobkowymi nie pozostają w niedostatku. Rozważania zawarte w apelacji przedstawicielki ustawowej małoletnich powodów stanowią w istocie polemikę w prawidłowymi ustaleniami sądu w tym zakresie i nie mogą odnieść zamierzonego skutku. W szczególności nie sposób podzielić stanowiska powódki , iż małoletni znajdują się z niedostatku , ustalenia faktyczne nie upoważniają bowiem do takiego stwierdzenia.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 385 k.p.c. należało oddalić apelację przedstawicielki ustawowej małoletnich powodów .

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. nie obciążając przedstawicielki ustawowej małoletnich powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanych.

Na oryginale właściwe podpisy